

DİŐHEKİMLİĐİ TEDAVİSİNDE ONAM (RIZA) FORMU SORUNU

DİŞ tedavilerinde hastalardan (veya yasal temsilcilerinden) tedavi öncesinde ONAM (RIZA) alınmamasının yarattığı çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. “Mesleğin kusurlu uygulanması” iddiasına dayanan adli şikayetler ve sonucunda açılan ceza davaları ile meslek odasına yapılan şikayetler nedeniyle açılan disiplin soruşturmaları veya Tüketici Mahkemelerinde açılan “hasta-hekim uyumsuzluğu” nedeniyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında “HASTANIN ONAMI(RIZA)’nın alınıp/alınmadığı veya ispatlanması ile ilgili ciddi sorunlar yaşanmaktadır. 6 Ekim 2022 tarihli Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik düzenlemesi nedeniyle ONAM FORMU alınması daha önemli hale gelmiştir. Bu yazımızda hastaya tıbbi müdahale öncesinde alınması gereken ONAM (RIZA) FORMLARI ile ilgili mevzuat hükümleri hakkında kısa açıklamalara yer vereceğiz.

1.HANGİ TÜR TEDAVİLER ÖNCESİNDE HASTANIN ONAMININ (RIZASININ) ALINMASI GEREKİR ?

Hastaya yapılacak **her türlü müdahale** için hastanın onamının alınmış olması zorunludur. Tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hâle getiren hastanın (küçük ise veli veya kısıtlı ise vasinin) rızasıdır. Hastadan alınacak onamın **AYDINLATILMIŞ BİR BİLİNÇ** sonucu alınması gereklidir. Bu onam, ağız ve diş sağlığı için yapılabilecek teşhis ve tedaviye yönelik tüm tıbbi işlemler ile bunların beklenen etkilerine ilişkin olarak hastanın anlayıp değerlendirebileceği açıklıkta, olabildiğince Latince veya spesifik tıbbi terimler kullanılmadan bilgi verildikten sonra hastanın kararının açıklanması şeklinde ortaya çıkar.

Aydınlatmanın kapsamı Hasta Hakları Yönetmeliğinin 15. maddesi gereğince;

“Hastaya;

- Hastalığın muhtemel sebepleri ve nasıl seyredeceği,
- Tıbbi müdahalenin kim tarafından nerede, ne şekilde ve nasıl yapılacağı ile tahmini süresi, c) Diğer tanı ve tedavi seçenekleri ve bu seçeneklerin getireceği fayda ve riskler ile hastanın sağlığı üzerindeki muhtemel etkileri,
- Muhtemel komplikasyonları,
- Reddetme durumunda ortaya çıkabilecek muhtemel fayda ve riskleri,
- Kullanılacak ilaçların önemli özellikleri,
- Sağlığı için kritik olan yaşam tarzı önerileri,
- Gerektiğinde aynı konuda tıbbi yardıma nasıl ulaşabileceği, hususlarında bilgi verilir.”

2.HANGİ DURUMLARDA ONAM (RIZA)’IN YAZILI OLMASI GEREKİR?

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına dair Kanun’un 70. maddesinde onamın yazılı olması zorunluluğu sadece büyük cerrahi işlemler için düzenlenmiştir. Büyük cerrahi işlemlere ilişkin olarak hastadan alınacak aydınlatılmış onamın yazılı olması şarttır. Diğer işlemlerde aydınlatılmış ona-

mın yazılı olması şart değildir. Ancak; yapılacak tıbbi işlem cerrahi müdahale olmasa da gerektiğinde yapılan tıbbi müdahaleye hastanın rızasının bulunduğu ispat edilebilmesi bakımından YAZILI OL-MASINDA yarar vardır. Aksi halde mesleğinin gereğini titizlikle uygulayan hekimler hastanın onam(rıza) ını almış olduğunu isbat etme gücünü yaşamaktadırlar.

6 Ekim 2022 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe gire Ağız Ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 23/2. maddesinde “**Sağlık kuruluşlarında yapılacak tüm müdahaleler için ilgili mevzuatına uygun şekilde rıza formu alınması zorunludur**” hükmü getirilmiş olup her tür tedavi için hasta (veli veya vasisinden) **YAZILI ONAM ALINMASI ZORUNLULUĞU GETİRİLMİŞTİR.**

Yazılı onam Formu alınmamasının yaptırımını Yönetmelik ekinde yer alan denetim ve idari yaptırım formlarında düzenlenmiş olup;

a)İlk tespit; 50.000 TL'den az olmamak üzere sağlık tesisinin bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin yüzde ikisi oranında idarî para cezası ve on beş gün süre verilir. (Belirtilen idari para cezası alt sınırı 2024 yılı için geçerli olup her yıl "Yeniden Değerleme Oranında" artırılarak belirlenir. 2025 yılı için 71.965 TL dir.)

b)İkinci tespit; İdari para cezası bir kat artırılarak uygulanır ve on beş gün süre verilir.

c)Üçüncü tespit; Sağlık tesisinin faaliyeti üç gün süreyle durdurulur.

3.HASTALARIMA TEDAVİ ÖNCESİNDE HAZIRLANMIŞ ŞABLON ONAM FORMLARINI İMZALATMAM YETERLİ MİDİR?

Yönetmelik gereğince idari yaptırım ile karşılaşmamak için şablon onam formlarının hastaya imzalatılmış olması yeterlidir ve tedavi yöntemleri ile prosedürlerinin ve muhtemel risklerinin tarif edildiği örnek onam formlarının kullanılması pratiktir. Ancak her tedavinin hastaya ve hastalığa özel olduğu gerçeği karşısında şablon onam formları bazı durumlarda yeterli olmayabilir. Bu nedenle önceden hazırlanmış örnek onam formlarının “hastaya ve tedaviye özgülenmiş/ kişiselleştirilmiş olarak” yeniden düzenlenmesi ve hastanın aydınlatılmış iradesi ile onam formunu imzalaması gerekmektedir. Özellikle tıbbi tedavinin özellikli olması ve/veya hastanın kişisel durumu sebebiyle ek risklerin olması halinde bu durumun hasta ile paylaşılması ve onam formunda ayrıca belirtilmesi gereklidir.

Şablon onam formlarının kullanılması durumunda bilinmelidir ki; aydınlatma yapılmadan hastanın imzasının alınması gerçek bir onam olarak kabul edilmeyebilir. Onam, tedavi seçenekleri, yapılacak işler ve olası riskleri konusunda hastanın anlayabileceği açıklıkta bilimsel bilginin anlatılması ve rızanın bunun üzerine verilmesi halinde geçerlidir.

4.ONAM (RIZA)' NIN AYDINLATILMIŞ İRADE SONUCUNDA ALINMIŞ OLDUĞUNU NASIL İSPATLAYABİLİRİM?

Yukarıda belirttiğimiz üzere uygulanacak tedaviye ilişkin hastanın rızasının alınması yeterli değildir. Hastanın tedavinin sonuçları, muhtemel riskleri ve komplikasyonları konusunda aydınlatılmış olması ve hastanın bu komplikasyon risklerini bilerek onay vermiş olması gerekmektedir. Bu nedenle onam formunun sadece imzalatılması yerine, **hastanın onam formu içeriğinde belirtilen hususların kendisine anlatıldığı ve anladığına ilişkin beyanları onam formunun altına el yazısı ile yazması şeklinde** alınmasının yerinde olacağı kanısındayız. Tedavi sonrası komplikasyonların tedavinin üzerinden uzunca süre geçtikten sonra da ortaya çıkabileceği veya hasta tarafından tedavi sürecinden çok sonra da şikayet ve dava yoluna gidebileceği dikkate alınarak onam formlarının hasta takip dosyasında saklanması önemlidir.

Ağız ve diş tedavisine başlamadan önce hastanın yukarıda kısaca özetlediğimiz şekilde aydınlatılması sonucunda hastadan yazılı onam formunun alınmış olması halinde; hasta- hekim uyuşmazlıklarının azaltacağı gibi hasta şikayetleri ile ilgili açılan davalarda dişhekiminin savunmasını güçlendirecektir.